

N:o 24.

Ank. till Riksd. kansli den 19 mars 1891, kl. 12 midd.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om lagbestämmelse rörande förmånsrätt för oguldet landtmäteriarfvode.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, n:o 100, anför herr *M. Alsterlund*:

»Att arbetaren är sin lön värd torde väl ingen vilja bestrida, lika litet som att lagen bör, så framt ej annans bättre rätt derigenom förnärmast, tillförsäkra arbetaren att utfå denna sin lön. Denna allmänna sats synes dock ej var fullt erkänd i nu gällande lagbestämmelser i hvad den rör landtmätarens säkerhet att utfå sitt arfvode för verkställda skiftesförrättningar.

Högsta domstolen har nemligen förklarat, senast i ett nådigt utslag den 8 januari 1888, att in-teckning i jordegendom har förmånsrätt framför landtmäteriarfvode. Således, om tillgångarna ej medgifva att så väl in-teckningsinnehafvaren som landtmätaren kunna utfå sin rätt, anses den förre dertill mera berättigad än den senare. Men jag hemställer, hvilken rätt här vid lag är mera förnärmad, in-teckningsinnehafvarens, hvilken vare sig af lättsinne eller oförstånd och utan att göra sig underrättad, om hemmanet undergått laga skifte, placerat sina penningar i ett öfver värdet in-tecknadt hemman, eller landtmätarens, en lönlös tjänsteman, som på grund af vederbörligt förordnande varit tvungen att, vare sig med eller utan egen önskan, verkställa förrättningen. Jag medgifver, att man icke utan största varsam-

het bör öka de tysta förmånsrätternas antal, men enär antagas måste, att landtmätaren genom sitt arbete ökat hemmanets värde och således äfven inteckningens säkerhet med minst lika mycket och oftast med mångdubbla värdet af arfvodet, så synes mig också rättvist vara, att landtmätaren framför inteckningsinnehafvaren bör utfå sin rätt; och då genom Kongl. Maj:ts lag den 1 maj 1885 förmånsrätt är medgifven framför inteckningar för de vid ett laga skifte uppkomna liqvider delegarne emellan, finnes ju icke något skäl, hvarför ej landtmätaren bör åtnjuta samma förmån för arfvodet.

Landtmätaren är helt säkert den mest vanlottade af alla rikets tjenstemän. Han saknar icke allenast lön, utan han är dessutom skyldig att utan ersättning renovera bland annat karta och beskrifning öfver alla laga skiften. Uti underdånigt utlåtande den 31 oktober 1874 har landtmäteristyrelsen bestämdt förklarat, att någon ersättning för den publika renovationen icke ingått i någon af landtmäteritaxans bestämmelser, ej ens för de kontanta utgifter, som fordras för papperet till densamma, hvilket förklarande afgafs med förväntadt bifall till den på pröfning beroende frågan om lön till ett visst antal kommissionslandtmätare.

För att åstadkomma rättvisa emellan rättigheter och skyldigheter bör efter mitt förmenande staten skydda landtmätaren, så att han kan utfå sitt mången gång med de största helsopröfvande ansträngningar förvärfvade arfvode, hvilket han under nuvarande lagbestämmelser lätteligen kan gå miste om; ty hvad hindrar en delegare uti ett skifteslag att låta inteckna sitt hemman öfver värdet samt under tysta förbehåll sälja detsamma åt någon ruinerad person, hvilken vid tiden för skiftets afslutande synes vara hemmanets egare, och som således är den, hvilken landtmätaren måste hålla sig till för att utfå sin rätt, d. v. s. sitt arfvode. Denne hemmansbo eger intet, hemmanet är öfverintecknad, och den lönlöse tjenstemannen får ingen ting, men hans renovationsskyldighet till staten kvarstår i hela sin obilliga stränghet.

Med anledning af hvad jag haft äran anföra, får jag därför vördsamt föreslå, att sådan ändring göres i 17 kap. handelsbalken, att förmånsrätt för oguldet landtmäteriarfvode må erhållas framför i hemmans fastighet intecknad gäld.»

Rörande vilkoren för landmätares rätt att utfå sitt arfvode äro närmare bestämmelser gifna i landtmäteritaxan den 10 juni 1881, §§ 20—23, som i hithörande delar lyda:

20 §. »Vid landtmäteriförrättnings afslutande åligger det landtmätare att, så vida öfverenskommelse om hela arfvodets belopp icke blifvit ingången, upprätta specifik räkning på allt hvad han af jordegare har att fordra för så väl resor som arfvode för förrättningsens verkställande, med skyldighet att, derest jordegare lemnat kost och husrum, utsätta huru stor afräkning å arfvodet de därför tillgodonjutit; fördele ock kostnaden för förrättningen delegare emellan efter de grunder, som i skiftesstadgan och för vissa fall i denna taxa finnas föreskrifna, — — — — —»

21 § 1 mom. »När landtmäteriförrättning, som icke har till föremål egoskifte, slutad är, och landtmätaren öfver kostnaden därför afgifvit räkning, som i 20 § sägs, vare han berättigad att sitt arfvode fullt utbekomma. Är åter egoskifte verkställt, må landtmätare vid skiftets afslutande icke utan delegarnes medgifvande uppbära, utöfver fulla reseersättningen, större andel af sjelfva arfvodet än $\frac{3}{4}$. Den återstående $\frac{1}{4}$ må landtmätare då äfven lyfta, om han därför ställer pant eller borgen, men i annat fall först när skiftet genom laga kraft egande beslut blifvit fastställt eller domstolen, i händelse af klander å räkningen, förklarar landtmätare berättigad att samma $\frac{1}{4}$ erhålla.»

22 §. »Är landtmäteriförrättning af den vidlyftiga beskaffenhet, att den första året icke kan medhinnas, eller varder den utan landmätares vållande uppskjuten; då må landtmätare, efter till jordegare aflemnad, så vidt omständigheterna medgifva, specifik förskottsräkning, uppbära, jente full reseersättning, $\frac{1}{2}$ af arfvodet för det af honom verkställda arbete utan pant eller borgen samt, om dylik säkerhet ställes, ytterligare $\frac{1}{4}$; dock skall vid förrättningsens slut upprättas fullständig räkning öfver hela kostnaden, såsom i 20 § sägs.»

23 §. »Tredskas jordegare att betala landtmäteriarfvode, njute landtmätare hos öfverexekutor skyndsamt handräckning till dess utbekommande. Utan afseende å eganderätts- eller konkursvister, skall landtmäteriarfvode gäldas, för förrättning, som icke erfordrar fastställelse, af den som vid förrättningsens slut innehar jorden och, i fråga om förrättning, som fastställles, af den som vid afslutandet eller senast vid fastställandet är af jorden innehafvare. Ej må dock handräckning till arfvodets utbekommande landtmätare lemnas, utan att han styrker, att räkning, på sätt i 20 och 22 §§ sägs, blifvit upprättad eller öfverenskommelse om arfvodesbeloppet träffad, äfvensom, när fråga är om arfvode för afslutadt laga skifte eller egoutbyte, att handlingarna i föreskrifven ordning blifvit till delegarne utgifna.»

Ifrågavarande motion afser nu att genom en bestämmelse, enligt hvilken förmånsrätt framför in-teckningar skulle tillkomma landmätarens arfvode i den fastighet, som varit föremål för landtmäteriförrättning, ytterligare trygga

landtmätares rätt att utbekomma sitt arfvode. Det har stundom händt, att vid köpeskillingsliqvider på grund af verkställd exekutiv försäljning af fastighet landtmäteriarfvode tillerkänts rätt att ur fastigheten utgå framför deri fastställda in-teckningar, och har såsom skäl till en dylik åtgärd plägat anföras, att laga skifte och de dermed förenade utgifter, hvartill landtmäteriarfvode hörde, vore att hänföras till sådan nödig och nyttig förbättring af fastigheten, hvarigenom egendomens och, på samma gång, deri befintliga in-teckningars värde ökades, så att på denna grund arfvodet, utan att ega i lag erkänd förmånsrätt, dock borde gäldas framför in-teckningarna.

Utskottet vill icke förneka, att detta skäl, som jemväl af motionären blifvit åberopadt, kan i särskilda fall hafva ett viss berättigande, men anser dock att mot införandet af den föreslagna förmånsrätten — äfven om den, såsom motionären väl närmast afsett, endast skulle gälla arfvode för förrättning af laga skiftes egenskap — möta betänkligheter af afgörande betydelse. Främst kommer härvid i betraktande den rubbning af fastighetskrediten, som skapandet af en ny s. k. tyst förmånsrätt sådan som den föreslagna icke torde kunna undgå att medföra särskildt vid långvariga skiftesförrättningar, der arfvodesbeloppet sväller ut till en ansenlig omfattning och just på grund af förmånsrätten kunde lemnas inestående, äfven sedan landtmätaren vore berättigad att detsamma åtminstone delvis utkräfva. Genom förslaget antagande skulle snart nog framkallas anspråk på ett liknande skydd för andra, hvilka, såsom exempelvis landtbruksingenjörerna, genom sitt på jorden nedlagda arbete också kunna anses i vissa fall öka jordens värde med ett kostnaden i det närmaste motsvarande belopp, och dessa anspråk borde således på liknande sätt tillgodoses. Vidare synes kunna ifrågasättas, om den föreslagna åtgärden är af verkligt behof påkallad. I allmänhet lærer väl landtmäteriarfvode för långvariga förrättningar uttagas på sätt uti ofvanintagna 22 § af landtmäteritaxan finnes medgifvet, och de uti samma taxa i öfrigt meddelade bestämmelser torde i vanliga fall innebära en icke oväsentlig trygghet mot förluster. Der sådana ändå undantagsvis inträffa, synas de icke kunna blifva af mera afsevärd betydelse, enär ej gerna antagas kan, att flertalet af delegarne i jord, som varit föremål för landtmäteriförrättning, skulle sakna tillgång att gälda den på en hvar af dem belöpande andelen i kostnaden härför.

Slutligen vill utskottet erinra, att den jemförelse mellan likvidtagarens och landtmätarens ställning vid ett laga skifte, hvilken motionären jemväl ansett sig böra åberopa, icke synes utskottet fullt berättigad. Den förmånsrätt, lagen tillerkänt den förre, grundar sig nemligen derpå, att den ersättningsrätt, som tillkommer honom, till sin natur står mycket närmare

en verklig sakrätt än en fordringsrätt, medan landtmätarens rätt till arfvode uteslutande har den sistnämndas karakter.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa,

att ifrågavarande motion icke må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 19 mars 1891.

C. A. SJÖCRONA.
